

GEWOON ANDERS

uitgave van de landelijke vereniging centraal wonen

W
A
T
D
O
E
N
W
E

SAMEN en met HOE VEEL

ECO DORP OF ECO TRIBE

MEER OVER *Geluk* OF FEELGOOD

TERMEN & NAMEN

2014
JAARGANG 37, NR. 119
LOSSE NUMMERS 3,50

'Gewoon Anders' is het blad van de Landelijke Vereniging Centraal Wonen (LVCW)

Abonnementen

€ 10,- per jaar.

Aangesloten woongemeenschappen krijgen per 6 huishoudens een abonnement. Individuele leden krijgen automatisch een abonnement.

Opzegging voor 1 oktober.

Losse nummers € 3,50 excl. porto
Voor een proefnummer mail:
info@lvcw.nl

Redactieadres

Oosterweg 2 c
1968 KN Heemskerk
Mail: redactiegmail.com

Redactie

Anna Dijkhuis
Heleen Toet
Flip Krabbendam

Aan dit nummer werkten verder mee:

Riana Schoenmakers
Marjoleine Meijer
Peter Bakker
Joris Otten

Column

Esther van Gog

Foto voorpagina

'Familiegroep' in Tinggarden, Denemarken

Druk en opmaak

Drukkerij Pasklaar
Sittard

MEER OVER

Geluk of feelgood

In het vorige nummer van *Gewoon Anders* schreven we over *Geluk* naar aanleiding van een gesprek met socioloog Ruud Veenhoven, de 'geluks-professor'. Hij vond centraal wonen vooral geschikt voor mensen met 'lichte relaties' en minder voor zwaardere relaties als het traditionele huwelijk.

Onlangs, ten tijde van de Olympische Spelen in Sotsji, las ik in de Volkskrant een artikel over de waarde van een gouden medaille (€ 430,-) en het effect op de economie door middel van de 'feelgood factor'. De economische waarde van een gouden plak kan veel hoger zijn omdat veel gouden medailles het producenten- en consumentenvertrouwen stimuleren dankzij de feelgood factor. We worden er allemaal gelukkiger van. Van het veel genoemde consumentenvertrouwen weten we – vooral in tijden van crisis – dat het moet toenemen en dat betekent vooral dat we meer moeten gaan kopen! Dat bedrijven dan meer gaan investeren en dan stijgt de welvaart, het bruto binnenlands product (bbp).

Hoe verklaren we dan dat steeds meer mensen dromen van of initiatieven nemen voor een andere manier van wonen en leven, van minder consumeren, meedoen aan een niet-winkel-dag, de transition- towns- beweging met stadslandbouw, de Aardehuizen in Olst en de snelle toename van ekodorp-initiatieven?

Geld is niet alles, weten ze in Bhutan

In het koninkrijkje Bhutan, in de Himalaya, wordt de voorspoed van het land al heel lang afgemeten aan het bruto nationaal *geluk*. Een paar jaar geleden heeft een meerderheid van de Verenigde Naties een resolutie van Bhutan gesteund 'dat *geluk* het fundamentele universele doel en de ambitie is en dat daarom een meer evenwichtige benadering van productie en consumptie nodig is om duurzaamheid te bevorderen en armoede uit te bannen dan het *bbp*'. De VN hebben inmiddels een secretariaat in Bhutan gevestigd dat een model gaat ontwikkelen dat ook internationaal kan worden gebruikt, want *gelukkige mensen leven langer, zijn productiever, verdienen meer en zijn betere burgers*.

Het voorbeeld van Bhutan heeft er toe geleid dat Australië en Engeland het nationale *welzijn* gaan meten en dat Frankrijk doelstellingen heeft geformuleerd als geluksindicator.

Nederland scoort op de Happy Planet Index, de wereldwijde ranglijst op grond van levensverwachting, welzijn en ecologische voetafdruk, gemiddeld, namelijk op nr. 76 (Costa Rica staat op nr. 1 en de Oekraïne onderaan op nr. 151). Maar wat betreft het persoonlijke gevoel van geluk wereldwijd zitten Nederlanders heel goed: nr. 9 volgens de World Values Survey.

Ik ga er dan ook maar vanuit dat de mensen die nu bezig zijn met een andere manier van wonen al gelukkig zijn, maar nog gelukkiger willen worden.

HT

Wat doen we samen?

Gedeelde voorzieningen in de sfeer van het wonen, dat is wat alle vormen van gemeenschappelijk wonen met elkaar gemeen hebben. Maar wat zijn nu voorzieningen die daarvoor in aanmerking komen, 'wat doen we samen', en wat is een geschikte groeps grootte die past bij de voorziening, 'en met hoeveel'? Deel 1 van een serie van drie artikelen over woonwensen die van belang zijn bij gemeenschappelijk wonen.

Gedeelde voorzieningen komen we tegen bij kleine groepjes, in een groepswoning, bij wat grotere groepen, zoals een ouderwets hofje, en bij grote groepen, op het niveau van een straat. Hieronder wil ik hiervan een aantal voorbeelden geven.

HAL, CLUSTER EN GROEP

Een vroeg voorbeeld van een kleinschalige gedeelde voorziening vinden we in de experimentele flats in Utrecht Overvecht (1971). Hier zijn telkens 4 woningen gesitueerd rond een gemeenschappelijke 'hal'. Deze hallen werden en worden gebruikt als speelruimte voor kinderen, om te tafeltennissen, om spelletjes te spelen of voor een gemeenschappelijke maaltijd.

Experimentele flats in Overvecht. De gemeenschappelijke hallen functioneren als speel- en spelletjesruimte.

In veel centraal wonen projecten zien we 'clusters' van 4 en 5 zelfstandige woningen, die een gezamenlijke ruimte delen om te koken en te eten. Wat in de praktijk neerkomt op groepjes van 8 personen, maar het kunnen er meer zijn: bij 4 gezinnen met elk 2 kinderen kan dit oplopen tot 16 personen. In sommige projecten zien we geen zelfstandige woningen, maar onzelfstandige eenheden waar de nadruk ligt op 'groepen' waar gekookt, gegeten en 'gezet' kan worden.

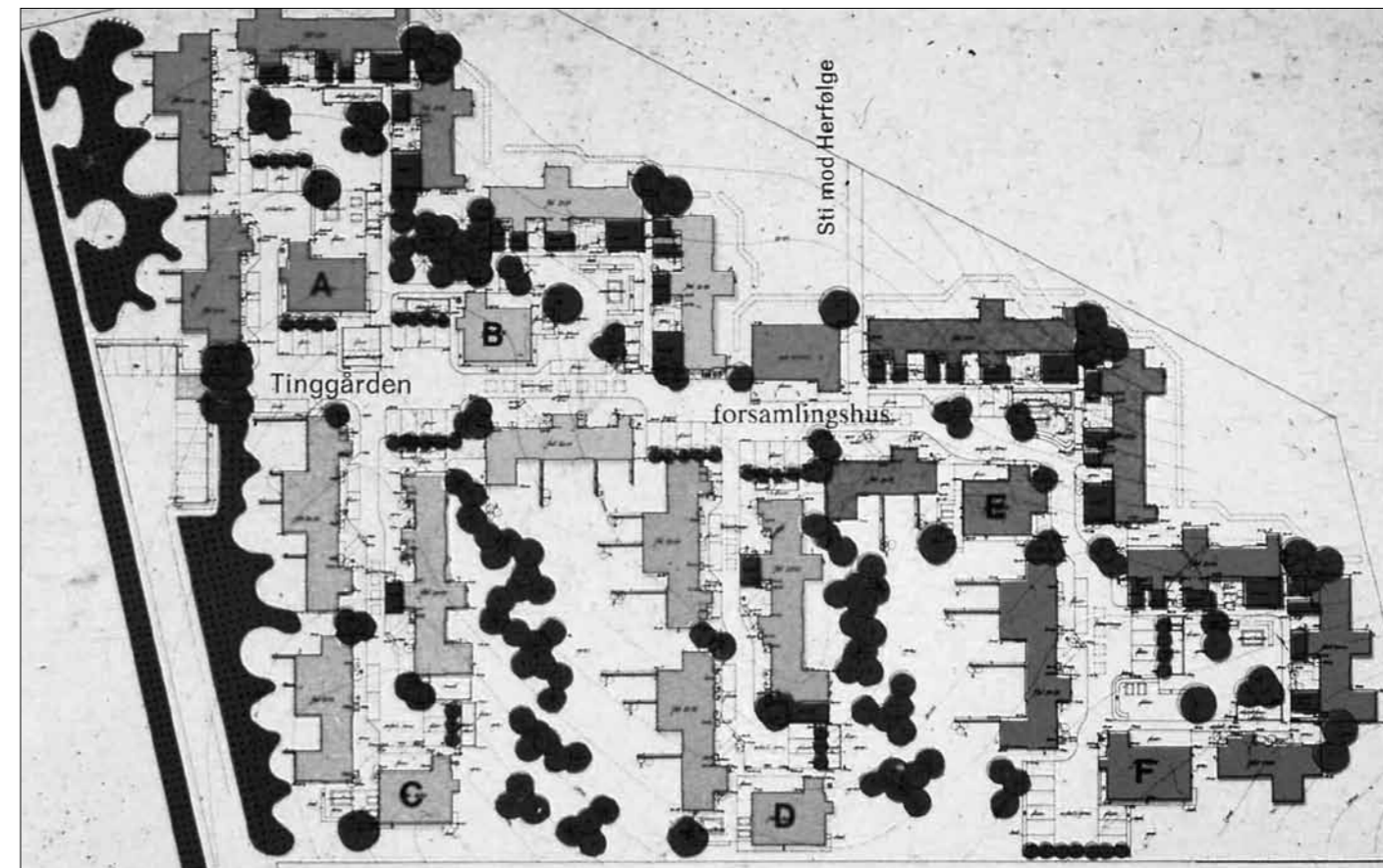
In de experimentele flats in Overvecht zien we dat groepen van 4 huishoudens niet een woonkeuken delen, maar een woon- en spelletjeskamer. Dat kan dus ook.

HOFJE, PLEINTJE, KLEIN PROJECT OF HOF

Van een iets hoger schaalniveau vinden we gedeelde voorzieningen bij de klassieke hofjes van 20 à 30 huisjes, waar men een toegangspoort deelt (ooit met bewaking) en een gemeenschappelijke binnentuin (ooit voorzien van een pomp).

In Denemarken is in 1978 een project opgeleverd in Herfølge, genaamd 'Tinggården' (theetuin), waarin 6 zogeheten 'familiegroepen' zijn opgenomen van rond de 15 huishoudens. Elke familiegroep (van mensen die geen familie zijn!) is gebouwd rond een pleintje waar men een fietsenstalling deelt en een losstaand bouwwerkje met een keuken

En met hoeveel?

Een overzicht van het hele project van 6 'familiegroepen'. Elke groep deelt een fietsenstalling en een bouwwerkje met een eet- en kookruimte, wasmachines en energievoorziening. (A t/m F)

en eetruimte, wasmachines, een droogruimte, de centrale verwarming en zonnecollectoren.

Voorzieningen op dit schaalniveau zien we ook in het project van 'gemeenschappelijk wonen' in Nieuwegein (1982). Hier gaat het om 'hoven' voor ongeveer 30 huishoudens, die een fietsenberging delen en een binnentuin met bijvoorbeeld speelgelegenheid, een pik-nik tafel en een vuurplaats. In het 'centraal wonen' project in Delft bestaat een dergelijk niveau ook, maar dan voor gemiddeld 20 huishoudens. Hier is de 'hof' ook nog voorzien van een klussenhok en een wasmachineruimte.

De genoemde 'hoven' zijn deel van een groter project, maar er zijn ook kleine projecten op deze schaal. Hier delen de bewoners niet alleen een

binnentuin maar ook een ontmoetingsruimte en vaak ook een klussenhok. Een voorbeeld van zo'n project is de 'Zonnespreng' in Driebergen (2010). Een project van 20 huishou-

dens met een grote gemeenschappelijke tuin, een ontmoetingsruimte, een kelder en een logeerkamer. (zie GA 115)

Het gemeenschappelijk bouwwerkje voor een 'familiegroep'. Zie ook de voorpagina.

De voortuin van de 'Zonnespreng' in Driebergen. Ontmoetingsruimte in de poort.

STRAAT, WOONERF OF PROJECT

Op een hoger schaalniveau kunnen we opnieuw gedeelde voorzieningen aantreffen. Traditioneel is dat de 'straat', waar kinderen kunnen spelen, en waar men kan slenteren, bijpraten, barbecueën of gefeest. In de zeventiger jaren werd op veel plaatsen het 'woonerf' geïntroduceerd, een straat die zo was vormgegeven dat auto's hun plaats kenden, zodat de bewoners deze straat weer konden gebruiken voor de hierboven beschreven activiteiten.

In het eerdergenoemde 'Tingarden' zien we ook een straat op projectniveau, de hoofdader, en daarbij is er een algemene (binnen)ruimte voor het geheel van 90 huishoudens, bedoeld voor grote bijeenkomsten en sport.

Centraal wonen projecten vanaf deze tijd, eind jaren zeventig, in Nederland ontstonden, zijn meestal ook voorzien van een eigen buitengebied, zoals een straat of een pleintje, en daarbij beschikt men dan over binnenruim-

ten voor het hele project, 'projectruimten' genoemd. Voor baravonden en vergaderingen, voor hobby's of voor de opvang van kinderen. Vaak gaat het om een middelgrote projecten van ongeveer 50 huishoudens, ruim 120 personen, zoals in Hilversum (het lagere niveau: de cluster) of Delft (de lagere niveaus: groep en hof). Vergelijkbare voorzieningen komen we ook tegen bij 'gemeenschappelijk wonen' in Nieuwegein, een groot project waar aanvankelijk ruim 250 personen woonden, een aantal dat te vergelijken is met 100 huishoudens. (Lagere niveaus: groep, cluster en hof).

Elke samenlevingseenheid heeft een sociale context nodig waarin deze zich kan plaatsen

EEN REEKS VAN NIVEAUS

Het delen van voorzieningen heeft een sociale betekenis. Hierdoor onderhouden we contacten met anderen. Dat is belangrijk, want we zijn niet alleen wie we zijn, we zijn ook wie we

zijn in relatie tot anderen. Wie in een galerijflat woont ziet zich geplaatst in een grootschalige omgeving die meestal contacten met anderen ontmoedigt. In een sociaal vacuüm. Zijn we opgenomen in een kleine overzichtelijke groep, dan is er een sociale context waarin we ons ten opzichte van anderen kunnen plaatsen. Voor zo'n kleine overzichtelijk groep geldt hetzelfde, daarom zal deze zich moeten kunnen plaatsen in een grotere groep die fungeert als sociale context.

Zo voortredenerend ontstaat er een reeks van sociale schaalniveaus, van

slaapkamer tot stadscentrum, die ervoor zorgt dat men op elk schaalniveau kan beschikken over de sociale context van een hoger niveau waar men zichzelf of de eigen groep kan plaatsen. Deze reeks bestaat gewoonlijk wel, maar meestal zit er een flink gat in. In de woning zien we de woon-

kamer als gedeelde voorziening die het gezinsleven mogelijk maakt, de sociale context waarin de leden van het gezin zich kunnen plaatsen. Maar dan komt er een hele tijd niets, totdat de reeks vanaf het sociale schaalniveau van de buurt weer gestalte krijgt. Maar de sociale context die de buurt vormt is voor een huishouden wel erg groot, het valt niet mee om het eigen huishouden daarin te plaatsen.

Het zijn de **middelgrote en grote projecten** van het niveau van een **straat**, voor 50 tot 100 huishoudens, die het gat kunnen overbruggen, die groot genoeg zijn om tot hun recht komen in het decor van de buurt, in

de stad, elk schaalniveau met eigen bijpassende voorzieningen. Zo kan de reeks zich voortzetten, waarbij elk sociaal schaalniveau zich kan plaatsen in de sociale context van een hoger niveau.

Nu zijn er huishoudens, groepen, hoven en projecten waar het sociale leven wordt verstoord door problemen. Niet alle schaalniveaus zorgen voor een florierende sociale context. Het vormen van een reeks van sociale schaalniveaus kent dus zijn beperkingen, maar dat neemt niet weg dat de introductie van gedeelde voorzieningen op lagere niveaus een gat kan overbruggen, waardoor het isolement

Ik heb er in de loop van de tijd een paar kunnen vinden:

- Voor vergaderingen is het getal van 8 personen een soort optimum, dat alle deelnemers tot hun recht komen.
- Een ander getal dat genoemd wordt is 30. Dit is het aantal mensen dat samen kan leven zonder dat afspraken schriftelijk hoeven te worden vastgelegd.
- Dan is er het getal 120, dat staat voor het aantal mensen dat we in ons leven kunnen overzien als kennissenkring.

PASSENDE VOORZIENINGEN

Het leven op een bepaald een schaalniveau van de reeks staat of valt met passende voorzieningen. Een gemeenschappelijke keuken voor 8 personen functioneert goed, maar zijn dat er 18 dan functioneert de keuken nauwelijks meer.

Zo lijkt een 'hof' de ideale voorziening voor een groep van 20 à 30 huishoudens. Dit niveau blijkt goed te voldoen voor het onderhouden van een tuin en van een paar voorzieningen. Het

Wonen is een deeltijdbaan geworden

de sociale context die gevormd wordt door voorzieningen als buurtwinkeltjes, een buurtsuper en speelgelegenheid.

De buurt kan zichzelf herkennen in de sociale context van de wijk, die weer een plaats vindt in het stadsdeel, dat weer is opgenomen in het geheel van

van het individuele huishouden, voor wie dat wil, doorbroken kan worden.

LITERATUUR

Het is moeilijk om in de literatuur iets te vinden over groeps grootten, gekoppeld aan passende voorzieningen.

Een woonerf in Delft-Zuid, gebouwd in de tachtiger jaren.

Transition Towns

De kracht van de lokale gemeenschap

volgende niveau dat we tegenkomen is dat van een straat of project van 50 tot 100 huishoudens. Passende voorzieningen zijn hier een ontmoetingsruimte, annex bar. Soms aangevuld met een opvangruimte voor kinderen, hobbyruimten, en een enkele keer met een inkoopcoöperatie en een restaurantje.

TRANSITION TOWNS EN ECOVILLAGES

Aan de ideeën van 'transition towns' en 'ecovillages' kunnen we nog een aantal interessante voorzieningen ontleen, zoals een plantenkas en een moestuin, een grijswater circuit, een helofytenfilter voor hergebruik van het afvalwater, een wadi voor de opvang van regenbuien, serres en zonnecellen. Deze kunnen over de verschillende niveaus verdeeld worden, waarbij wel de vraag moet worden gesteld of er voldoende mensen zijn om het werk kunnen doen, de installaties onderhouden, en waar nodig de producten verdelen.

CONCRETE AANBEVELINGEN

In de bovenbeschreven voorbeelden hebben we de volgende niveaus gezien: huishouden, cluster of groep, hof en straat of project. Om hier een reeks van te maken is het zaak de aantallen zo te kiezen dat de niveaus op elkaar voortbouwen. Om in de buurt van de praktijk te blijven lijkt een vermenigvuldigingsfactor van 4 dan voor de hand te liggen. Zo zou je de reeks als volgt kunnen definiëren:

- leden van het huishouden delen een woonkamer en een keuken
- 4 huishoudens die een cluster vormen, of 8 personen die een groep vormen, delen een woonkeuken
- 4 clusters of groepen (16 huishoudens), ca 30 personen delen een hof, bestaande uit een tuin, een fietsenberging en mogelijk een hobbyruimte en wasmachines.
- 4 hoven (64 huishoudens), ca 130 personen bewonen een 'project' of straat met een algemene ontmoetings-

ruimte en mogelijk hobbyruimten en ruimten voor kinderopvang.

Misschien overbodig te zeggen, maar de genoemde aantallen vormen niet meer dan een begin om over het onderwerp na te gaan denken. En naar de praktijk te kijken. Er zijn projecten die functioneren, terwijl één van de genoemde niveaus ontbreekt.

Verder is het interessant om eens na te gaan wat het effect is van het verschil tussen groepen en clusters. Kost het zelfstandige huishoudens die met 4 of 5 een cluster vormen, niet onnodig veel energie om zowel het eigen huishouden als de cluster te 'runnen'? Deze niveaus lijken immers veel op elkaar: koken en eten (en natafelen) vinden plaats, zowel op het niveau van de cluster als op het niveau van het huishouden. Mogelijk is het aan te raden om bij zelfstandige huishoudens het niveau van de cluster over te slaan en deze huishoudens direct op te nemen in hoven van 16 huishoudens.

Wat we bij dit alles ook moeten bedenken: man en vrouw werken overdag beiden, kinderen zitten op school of op de BSO. Overdag is er bijna niemand thuis. Wonen is een deeltijdbaan geworden. We hebben niet veel tijd om naast het wonen in de eigen woning voorzieningen ook nog te delen buiten de woning. Zeker als we voorzieningen willen ont-

lenen aan 'transition towns' en 'ecovillages' dan moeten we zeker kunnen zijn van de beschikbaarheid van 'werknemers'.

Wordt vervolgd

FK

- In de tweede aflevering, 'wat doen we samen en met wie?' zal ik aandacht besteden aan manieren waarop integratie vorm krijgt: van het project in de wijk en binnen projecten
- In de derde aflevering, 'wat doen we samen en hoe?' zal ik kijken naar hoe men kan worden uitgenodigd tot toevallige contacten, in de projecten en in de directe woonomgeving.

TERMEN EN NAMEN

EEN VERVOLGGESPREK

Op 7 Februari komen we weer bij elkaar: mensen van Samenhuizen en van Woonzorg Brussel uit België, mensen van Centraal wonen uit Nederland. In de gemeenschappelijke (centrale!) ruimte van Centraal Wonen Eindhoven, Lismortel. De LVGO is deze keer niet vertegenwoordigd.

Weer gaat het, behalve om ontmoeting, ook, vooral zelfs, over terminologie. Wat ons te doen staat is ontwarren, met als doel: meer duidelijkheid en overeenstemming in de gebruikte termen. Want, zoals bekend, er zijn nogal wat termen in omloop. Er komen termen bij, termen vallen af of raken in de vergetelheid of krijgen een andere betekenis. Ook worden dezelfde termen vaak voor verschillende varianten van gemeenschappelijk wonen gebruikt. Om het nog ingewikkelder te maken: diverse varianten krijgen soms het ene, dan weer het andere 'etiket'.

Voorbeelden uit de nogal complexe praktijk:

- We zijn bekend met termen als coöperatief wonen, groeps-wonen, Centraal wonen, Samenhuizen, woongroep, harmonica wonen, gestippeld wonen, co-housing, woongemeenschap, leefgemeenschap en commune. In het artikel van Dorit Fromm gaat het ook over collaborative wonen.
- En al is het begrip woongroep aardig ingeburgerd, de term commune is beslist niet dood, zoals in een krantenkop van de jaren tachtig werd voorspeld ("de commune is dood, leve de woongroep!") Veel nieuwe lichten gemeenschappelijk woners distantiëren zich - meer of minder nadrukkelijk - van deze term, maar wie weet, misschien wordt het ooit een geuzennaam.
- De Landelijke Vereniging Groeps-wonen van Ouderen heeft recent haar naam veranderd, die luidt nu: Landelijke Vereniging Gemeenschappelijk Wonen van Ouderen. Het blijft (dus) wel LVGO.

Gemeenschappelijk wonen, het was de overkoepelende term die werd uitgekozen bij de oprichting van de Federatie Gemeenschappelijk Wonen in 2003/2004, via die term kom je dan ook op de website met links naar zowel de LVCW als de LVGO, beide hoofdspelers bij de oprichting van de FGW (www.gemeenschappelijkwonen.nl).

Dat het gemeenschappelijk wonen veld niet (gemakkelijk) ingedeeld en opgesplitst kan worden spreekt immers vanzelf. Volgens Luk Joncheere van Samenhuizen "zijn we op de goede weg als de werkelijkheid zich niet in categorieën en schema's laat vangen". Een prima start!

Toch is er wel iets zinnigs over te zeggen, daar zijn we het over eens. Bijvoorbeeld over wat je nodig hebt om iets 'woongemeenschappelijks', een woongroep, een Co-housing of Centraal wonen project of Gemeenschappelijk Wonen van ouderen te realiseren. Hoe je het aanpakt, wat je tegenkomt, waar je steun vindt. En hoe je nuttig gebruik kunt maken van de ervaringen van je voorgangers. Bijvoorbeeld met het heikele thema groeps-grootte. Hoe groot wil je worden? En als de initiatief-groepje voor een groter project kiest, ga je het dan wel of niet

opdelen in kleinere sociale units, bij Centraal Wonen bekend als 'clusters' (en 'groepen') Het maakt nogal wat uit want zowel 'klein' als 'groot' brengt zowel voordelen als risico's met zich mee. Elke variant vereist een specifieke aanpak, wat financiering betreft, wat het sociale proces betreft, hoe je aan een locatie komt en of je een corporatie en politieke steun nodig hebt.

Betrokkenheid op elkaar is een verbindend kenmerk van alle varianten van gemeenschappelijk wonen is. Daar zijn alle aanwezigen het over eens. Goede burens zijn ook op elkaar betrokken, maar hier gaat het om een specifieke intentie. Niet voor niets werken veel gemeenschappelijk wonen verenigingen met zgn. commitment verklaringen en zeggenschap over de verhuur of verkoop. En voor een bij een project of groep passende vorm van zelfbeheer. In een 'gewone' woonbuurt worden ook wel experimenten rondom dit thema gedaan, maar in de meeste gevallen moet je toch maar afwachten of je een 'betrokken' buur treft.

De terminologie discussie wordt opgewekt afgesloten, zonder naadloze eindconclusies. Gelukkig maar, anders hadden we het niet goed gedaan. Wel ziet in de eindfase nog een nieuwe term het licht. Is 'Co-Wonen' misschien een geschikte term voor de vele kleinere groepen, die ook in België in aantal toenemen? Het gaat daarbij om woongroepen, maar ook andere verwante types, zoals duo woningen en kangaroo woningen kunnen daaronder vallen. De term co-housing wordt dan gereserveerd voor grotere projecten met meerdere huishoudens en woningen. Op de vraag: hoeveel huishoudens en woningen moeten dat minimaal zijn, is geen eensluidend antwoord mogelijk. Daarvoor is geen getal noemen. Het is en blijft ook een gevoelskwestie.

Dat geldt ook voor de vraag of grotere projecten beter wel of niet kunnen worden opgedeeld in de van Centraal wonen bekende clusters en groepen. Volgens deze nieuwe opsplitsing zou Centraal Wonen een variant van Co Housing zijn.

Nog een belangrijk onderwerp is 'de aard en mate van de gemeenschappelijkheid': wát heb je aan gemeenschappelijke ruimte, hoeveel, ligt het verspreid of geconcentreerd en hoe gevarieerd en intensief zijn de gemeenschappelijke activiteiten?

Deze thema's komen in deze en volgende GA's aan bod; zie hiervoor de bijdrage van Flip Krabbendam.

OP & UIT ROEPEN!

GEMEENSCHAPPELIJK WONEN DAG

17 MEI 2014

Ieder jaar organiseert de Federatie Gemeenschappelijk Wonen (FGW) een open dag van woongemeenschappen, de zogenaamde Gemeenschappelijkwonendag. Dit jaar vindt deze open dag plaats op zaterdag 17 mei a.s. Ook dit jaar doen weer woongemeenschappen in Vlaams en Waals België mee. En dit jaar voor het eerst ook woongemeenschappen in Noord-Frankrijk!

Doel is het concept van gemeenschappelijk wonen zichtbaar te maken en alle Nederlanders, Belgen en Fransen de mogelijkheid te geven een kijkje te nemen.

Jullie centraal wonen project / woongemeenschap doet toch ook mee met de Gemeenschappelijkwonendag? Om je eigen woongemeenschap weer eens in het zonnetje te zetten, om je wacht- of belangstellendelijst op te frissen, of gewoon om mee te helpen gemeenschappelijkwonen in Nederland en België zichtbaarder te maken.

Dit jaar willen we het accent leggen op ecologie: aandacht voor ecologie bij de bouw en het wonen in een woongemeenschap, ecologische woongemeenschappen, eco-dorpen en de relatie met de transistion towns.

Laat zien wat er op deze vlakken in je woongemeenschap gebeurt of wat jullie van plan zijn te gaan doen: auto-delen, gezamenlijk ecologisch eten inkopen, zonnedaken, recycling, zuinig met plastic, enz.

Het zou mooi zijn als je deze dag ook op je sociale media meldt: Facebook, Twitter, LinkedIn, enzovoort.

En meld het ons, zodat wij jullie adres en andere gegevens op onze verschillende websites kunnen plaatsen en bezoekers en pers jullie makkelijk kunnen vinden: www.gemeenschappelijkwonen.nl/registratie-voor-gw-dag-2014

Als je woongemeenschap dit jaar niet meedoet met de Gemeenschappelijkwonendag, wil je dan wel een melding op jullie website zetten? Bijvoorbeeld met een link naar de (Google-)kaart bij de FGW: www.gemeenschappelijkwonen.nl/gemeenschappelijkwonendag

N.B. De kaart is ook te vinden op de sites van de LVCW, Samenhuizen en Omslag.

Je kunt de kaart op jullie website opnemen. Stuur daarvoor een mailtje naar info@gemeenschappelijkwonen.nl en je krijgt een bestandje toegestuurd, welke dat mogelijk maakt.

Alvast hartelijk dank voor jullie medewerking aan deze gezamenlijke inspanning om dit mooie woonconcept in de spotlight te zetten!

Peter Bakker, Marjoleine Meijer en Co Aaij namens de LVCW en de FGW

DE WOONGROEP

En ja hoor... We waren weer eens in het nieuws! Nee dit keer niet vanuit de participatiegedachte of als voorbeeld dat mantelzorgen werkt... Nee gewoon wij, u, alle centraal woonprojecten en andere groepen van mensen die met elkaar wonen omdat wij "gewoon anders wonen" verkiezen boven gewoon, gewoon wonen. Waar gaat dit nu weer heen hoor ik u denken. Die Esther met die columns, dwaalt steeds vaker af... misschien tijd om eens te reageren en te vertellen hoe ik erover denk? Ja!

Vooral doen!

Maar even terug naar de reden waarom wij als GA-ers in het nieuws zijn. Er is een boek verschenen met de titel "De woongroep". Jaja wereldnieuws dus dat kan u niet ontgaan zijn. De auteur, Franca Treur, heeft voor het schrijven van dit boek een goed ontvangen debuut geschreven met als titel "Dorsvloer vol confetti". Dat schept verwachtingen natuurlijk. Aangezien Franca er niet goed van werd dat iedereen haar aansprak alsof zij de hoofdpersoon uit dat eerste boek was besloot zij in haar tweede boek een hele andere wereld te beschrijven namelijk die van de woongroep. Een wereld die kennelijk ver van haar af staat. Het commentaar is niet van de lucht. Op de schrijfstijl van deze Franca, maar ook op het concept woongroep. In Trouw las ik van de hand van Rob Schouten: "Een woongroep, toch een ouderwets maatschappelijk concept als je het mij vraagt, heeft ook iets sektarisch, maar dan zonder christelijk tintje" (haar eerste boek schreef zij als christelijke nestvlieder volgens eerder genoemde Rob). Ja hoor daar gaan we weer! Wat je niet kent, waar je het fijne niet van weet.. meteen een oordeel over vellen! Wel een veilig oordeel, gestoeld op de mening van velen immers. Een woongroep. Daar ga je heden ten dage toch niet vrijwillig wonen? Ok, misschien als je heel zielig bent. Verlaten door je levenspartner en als zelfs je kat niet meer terug komt naar je... ja dan, misschien dan.

Nee, zelfs dan moet er toch heel wat gebeuren willen de Rob Schoutens van onze maatschappij zich melden voor het wonen in een groep. Deze meneer vond het boek overigens best de moeite waard. "Leest als een trein". Nou ik weet niet of hij daarmee op de Sprinter doelt? Ik denk eertlijk gezegd eerder aan de Fyra. Het boek leest namelijk voor geen meter. Is volkomen onbetrouwbaar als het gaat over het wonen in een groep en zanikt eindeloos door over totaal niet interessante personen die, hoe stereotiep voor de gemiddelde woongroep bewoner, vegetarisch en actievoerder zijn of willen zijn. Bleh!!! Meisje, meisje toch, heb ik meerdere keren verzucht. Wat een flauw, kinderachtig, niet ter zake doend boek. Jammer! Gemiste kans! Als het boek niet als een remwagon maar een sneltrein had gelezen, als het ging over de voordelen van het wonen met meerdere mensen samen, over het op een relaxte manier delen van allerlei zaken en middelen en zelfs je leven met anderen... dan had Franca een bestseller geschreven. Dan zouden passages uit het boek van Franca bij de komende verkiezingen geciteerd worden. Dan zouden de hipsters uit de Randstad haar uitnodigen voor de denktank; "de participatiemaatschappij dat begint bij mij!" Lieve mensen van centraal woonprojecten laat je niet kisten door dit boek. Het is het gesprek niet waard. Indien er op feestjes naar gevraagd wordt zegt u gewoon dat u niet van jeugdliteratuur houdt, punt. Lieve Franca, je bent van harte welkom om onze woongroep eens te bezoeken, nee sorry niet wonen. Ja je mag ook mee-eten en kunt kiezen of dat met of zonder vlees is en als jij een goede reden weet waar we actie tegen of liever voor moeten voeren willen we best met je meedenken hoor! Ik wens u een mooi voorjaar toe met veel mooie, interessante boeken.

Hartelijke groet, Esther

ECODORP OF ECOTRIBE

Zo heette de 'aanloopdag' bij Omslag in Eindhoven, waar deze twee groepen zich in oktober presenteerden: Ecodorp Bergen (NH), een initiatiefgroep die een voormalig mobilisatieterrein wil gaan bewonen en Ecotribe, een groep die al meer dan 10 jaar in Teuge (tussen Apeldoorn en Deventer) op een voormalig militair terrein woont.

Deze bijeenkomst was een groot succes volgens het verslag van Marta Resink van Omslag: Leuk en inspirerend, over-ingetekend, buiten scheen de zon, binnen was het zinderend interessant en: het werd laat die dag!

Onder de aanwezigen waren veel afgevaardigden van zich ekodorp of ekowijkje noemende initiatieven uit het hele land: o.a. uit Boekel, Tilburg, Zwolle, Nijmegen en Maastricht, maar ook diverse permacultuur - groepen en een autodeelproject. Verscheidene aanwezigen waren op bezoek geweest bij andere groepen in Europa, maar ook in India, de VS en in Zuid- Amerika.

Na de presentaties van Teuge en Bergen bleek dat er behalve de verschillen heel veel overeenkomsten tussen beide groepen waren. Beide groepen willen immers met elkaar wonen, voorzieningen delen en zoveel mogelijk milieuvriendelijk leven. Of het nu e-collectief-, ekodorp, centraal of gemeenschappelijk wonen genoemd wordt.

ECOTRIBE

Het bosachtige terrein van Ecotribe is 3,5 ha groot, en is in 2001, nadat het terrein jaren braak had gelegen, door twee jongemannen gekraakt. Nu zijn er 20 vaste bewoners in de 10 boerderijen en een loods, veelal voorzien van werkplaatsen en/of ateliers. Sommigen hebben een eigen

bedrijfje. Er zijn flink wat talenten aanwezig (timmerlieden, een tuinman, koks, elektriciens, kunstenaars en een werktuigbouwkundige). Heel nuttig als je zo zelfvoorzienend leeft, zeggen de presentatoren Mark Huser en Maya van Oosterhout.

In het begin hebben daadkrachtige mannen de douches, waterleidingen en verwarming aangelegd en het andere technische werk gedaan. Gaandeweg kwamen er meer vrouwen bij die als extra dimensie 'praten, voelen en communiceren' toevoegden. Nu hebben ze een grote biologische moestuin, een tunnelkas van 30 x 8 m, een paar 1000 l. watertanks, helofytenfilter voor de zuivering van afvalwater, compost-WC's, houtkacheltjes, windmolentjes en zonnepanelen. De groep is bezig met de (her)bouw van een 'temple of nature' en organiseert daarvoor ook meewerkdagen. Ecotribe heeft goede contacten met de buurt en met de burgemeester van Teuge.

ECODORP BERGEN

Presentator Fred-Jan Twigt bezocht 2 jaar geleden een internationale bijeenkomst van het Global Ecovillage Network (GEN) in Portugal en dat leidde tot de plannen voor Ecodorp Bergen op het voormalig mobilisatieterrein. Volgens het GEN concept baseert men zich op 4 dimensies:

economie, ecologie, sociaal en cultureel. De groep is aspirant lid van het GEN om deel te zijn van het wereldwijde netwerk en om een Nederlandse tak van GEN-Europa op te richten.

De initiatiefgroep bestaat nu uit ongeveer 20 mensen. Het terrein in Bergen kwam eind 2012 te koop, 'wegens vrede', en hun symbolische bod van € 123.456,- werd geaccepteerd! Het terrein bestaat uit 15 ha. natuur, 3 betonnen landingsbanen (waarvan een met bomkrater), en 10.000 m2 bebouwing: loodsen, munitieopslag, werkplaatsen, hangars en een grote ondergrondse bunker. Het terrein is vervuild met oude munitie en niet-ontploffte bommen. Het ligt 3 km van ten Zuiden van Bergen, 9 km van zee en 5 km van Alkmaar.

Er wonen al enkele mensen; er staat al een grote yurt en een herberg. Twee van de munitiegebouwen zijn overnachtingsplek voor medewerkers. Er is een weggeefwinkel en een mobiele bakkerij. Eens per week is er een 'waste kitchen' en een 'potluck'. Een stro- en leembouwer betreft een van de loodsen voor 'hands on' workshops en cursussen. Een aangrenzend natuurgebied komt te koop en zou een camping kunnen worden. Afgelopen zomer zijn er al theater-optredens van De Karavaan geweest. De gemeente Bergen wil dat de bestaande gebouwen gesloopt worden en dat nieuwe bebouwing niet meer dan 2000 m2 mag zijn Kortom, er moet zoveel gebeuren dat ze er niet eens meer zenuwachtig van worden!

BESLUITVORMING

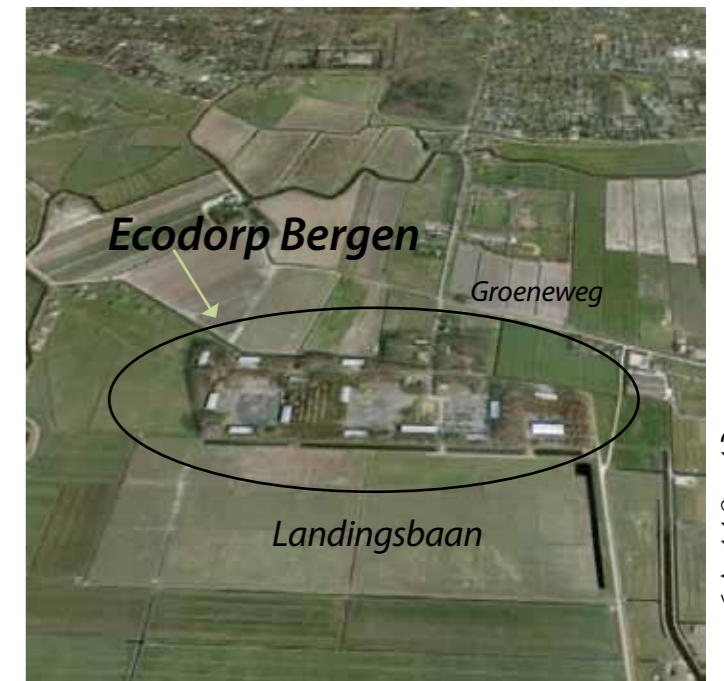
Bergen heeft gekozen voor sociocratie omdat ze vinden dat die methode het beste bij de groep past. Het gaat immers om betrokkenheid (commitment), om te komen tot een besluit waar ieder van harte mee kan instemmen.

Fred-Jan volgt hiervoor een opleiding bij het Sociocratisch Centrum.

Bij Ecotribe volgen ze het organisch model en dat is gebaseerd op vertrouwen. Als iemand met een plan komt dat zij helemaal ziet zitten dan krijgt zij het vertrouwen: 'ga het maar doen'. Het is een eigen initiatief met eigen verantwoordelijkheid. Pakt het anders uit dan leren ze ervan. Marta vult aan: Besluitvorming is afhankelijk van de onderlinge betrokkenheid en de emotionele draagkracht van de groep. Naarmate de groep evolueert kan ook de besluitvorming veranderen.

HT

VOOR HET UITGEBREIDE VERSLAG VAN DEZE DAG ZIE ONDERSTAANDE LINK.
[HTTP://WWW.OMSLAG.NL/AANLOOPDAG-ECOTRIBE-ECODORP-OKT-2013.HTML](http://www.omslag.nl/aanloopdag-ecotribe-ecodorp-okt-2013.html).

Omslag bestaat 20 jaar

Omslag, werkplaats voor duurzame ontwikkeling in Eindhoven, is in januari 1994 opgericht. In hun blad ZOZ 119 lezen we: *In die 20 jaar is veel veranderd en ook veel hetzelfde gebleven. Destijds, twee jaar na de grote VN-conferentie in Rio de Janeiro over 'Onze Gezamenlijke Toekomst' was het begrip 'duurzaamheid' nieuw en enthousiasmerend. Nu is soms het tegendeel het geval!* Maar Omslag heeft zich ontwikkeld tot de best geïnformeerde organisatie op het gebied van anders wonen, economie, ecologie en solidariteit. In de gratis nieuwsbrief AWAL, Anders Wonen Anders Leven, is alles te vinden over nieuwe initiatieven van diverse vormen van (gemeenschappelijk) wonen.

Centraal Wonen binnenkort 40 jaar

Begin 2015 viert Woonvereniging Heemshof in Heemskerk haar 40-jarig bestaan en waarschijnlijk niet zo lang daarna ook het eerste CW-project De Wandelmeent in Hilversum. In het begin van de jaren 80 van de vorige eeuw volgden de CW-groepen elkaar snel op: Rotterdam, De Banier 1980, CW-Delft 1981, Tilburg CW-De Meente en ook CW-Spijkenisse 1981. Er is dus bij die groepen, die aangesloten zijn bij de Landelijke Vereniging Centraal Wonen, enorm veel ervaringsdeskundigheid aanwezig!

Sociale woningbouwvereniging Soweto

In Amsterdam is Soweto opgericht, een democratische vereniging waarin de leden gezamenlijk besluiten nemen over

het beleid. Soweto zorgt voor betaalbare woon- en werkruimte in Amsterdam voor groepen die zelf verantwoordelijk zijn voor het beheer van het gebouw. Soweto is bezig met het eerste pand in de Dapperbuurt in Amsterdam-Oost. Het lidmaatschap kost € 25,- per jaar. Meer info: www.soweto.nl.

Klimaatproces

Urgenda heeft namens zo'n duizend eisers – waaronder ook twee medewerkers van Omslag – de dagvaarding voor het Klimaatproces tegen de Nederlandse Staat ingediend bij de Raad van State in Den Haag. Zij vragen de rechter het kabinet te dwingen tot een snel en effectief klimaatbeleid, en om de staat te bevelen binnen zes maanden een 'realistisch en serieus programma van maatregelen aan het parlement voor te leggen'. Het Klimaatproces heeft wereldwijd de aandacht getrokken. In België zijn plannen voor een soortgelijk proces. www.wijwillenactie.nl.

De Leut, van CW- De Banier, Rotterdam

Bevat een interview dat Marije Braakman had met Borut, die een tijdje niet ging werken en onbetaald verlof heeft opgenomen. *Even uit de sleur van alle dag stappen. Even niet meer elke dag naar je werk. Even een time-out om de wereld - en jezelf - te ontdekken. Wie droomt daar niet af en toe stiekem van? Borut droomde het niet alleen, maar maakte het ook waar. Hij nam een pauze van zijn werk en bracht de afgelopen drie maanden door in Portugal en (fietsend) in Taiwan. (...)* Om na te denken en om gedachten te ordenen. Hij vindt het fijn om een langere periode op zichzelf te kunnen zijn. Na drie weken met zijn vriend in de Algarve, Portugal, waar hij zijn dagen vulde met yoga, lezen en wandelen om tot rust te komen, heeft hij 7 weken alleen en per fiets Taiwan verkend. Eerder fietste hij van Bangkok naar Hong Kong en verkende hij het Atlasgebergte van Marokko. "Fietsen wordt dan een soort dagbesteding, je

kan er helemaal in opgaan. Een soort meditatie." Borut was onder de indruk van de hartelijkheid van de Taiwanese en vertelde ook over de geschiedenis van het eiland en wat daarvan nog te zien is. "Waarom zou je wachten tot je pensionering om dan pas te gaan doen wat je altijd al wilde doen? Als ik 65 of 70 ben, weet ik niet of ik dat nog wil, of dat ik dat überhaupt fysiek nog aan kan." Vandaar zijn besluit om nu al een sabbatical in te lassen.

Ook in andere projectbladen of -nieuwsbrieven die wij ontvangen staan dikwijls interessante artikelen. Zoals de rubriek Bedenkingen en bedenkzels van Oom Jan in de nieuwsbrief van CW-Zevenkamp te Rotterdam, die wij altijd met veel belangstelling lezen. Als er plek is nemen we die graag over. Mail of stuur je informatie naar redactie GA, Oosterweg 2-C, 1968 KN Heemskerk of mail naar heleentoet@xs4all.nl.

Gebruik van nieuw geld

De Social Trade Organisation STRO (voorheen Stroholm) ziet in Nederland een snel groeiende interesse in andere vormen van geld. Zoals lokaal geld, complementair geld, tijdbank en LETS. Voor die groepen heeft STRO vorig jaar een training georganiseerd over het gratis Cyclos-platform voor sociaal geld-projecten. Cyclos wordt al in verschillende landen gebruikt; in Nederland door jongerenbeweging One World Citizen, een detailhandel-netwerk in Amsterdam, de Gooische Gulden, Transition Town Almere en door Changefactors. Info@socialtrade.nl.

HT

G • G • G

DIGITALISERING & WOONGEMEENSCHAPPEN

Op de algemene ledenvergadering van de LVCW van 18 januari 2014 bij CW-De Klopvaart te Utrecht was het middagthema 'digitalisering'.

Vier verschillende presentaties gaven ons een idee welke kansen digitalisering zoal biedt. Deze werden gegeven door De Klopvaart, Utrecht, Lismortel, Eindhoven, Kastanjehof, Nijmegen en Houtwijk uit Den Haag. Een uitgebreid verslag van deze presentaties is terug te vinden op de website van de LVCW.

De digitalisering brengt ook een aantal problemen met zich mee. Door de veelheid van bronnen weet je niet meer waar je informatie moet zoeken en welke informatie het meest actueel is. De digitale kennis bij bewoners is van verschillend niveau, niet iedereen wil op social media. De Klopvaart heeft de ervaring dat social media de communicatie bevordert; op Facebook is een hoge dynamiek, meer dan op het intranet. Bovendien hebben ze de ervaring dat één post op Facebook over een open dag (die doorgezet werd en op Twitter verscheen) in één dag heel veel belangstellenden opleverde; de open dag zat zelfs helemaal vol, terwijl er bij vorige open dagen mondjesmaat belangstelling was. En dat zonder er één euro aan te besteden.

Een mooi voorbeeld van de toepassing van digitale techniek heeft De Lismortel. Zij beschikken over 2 deelauto's. Peter Bakker heeft een reserveringssysteem ontwikkeld in PHP. Dit systeem werkt erg goed. Je kunt er een auto mee huren, waardoor het systeem de tijd van / tot aangeeft, met de initialen van de huurder. Andere CW projecten kunnen ook gebruik maken van dit auto-reserveersysteem: even bellen!

OORSPRONKELIJK VERSLAG VAN MARJOLEINE MEIJER, INGEKORT DOOR ACHTEREENVOLGENS RIANA SCHOENMAKER EN JORIS OTTEN

LANDELIJKE VERENIGING CENTRAAL WONEN (LVCW)

Bezoekadres:
Lauwerecht 55, Utrecht
Postadres:
Postbus 19163, 3501 DD Utrecht
Telefoon: 06-13015869
Bank: NL69 INGB 00020 15796
Internet: www.lvcw.nl
Mail: info@lvcw.nl

LIDMAATSCHAP

Voor woongemeenschappen:
€ 5,- per huishouden per jaar.
(Inclusief 1 'Gewoon Anders' per 6 huishoudens).
Voor initiatiefgroepen is het € 2,50 per huishouden per jaar (met een minimum van € 13,- per jaar).
Voor individuele leden (inclusief 'Gewoon Anders' abonnement): € 13,- per jaar.

BESTUUR

Peter Bakker (voorzitter)
Marjoleine Meijer (secretaris)
Nico Meijerman (penningmeester)
Co Aaij

BUREAU

Tienta Verlegh

ALGEMENE INFORMATIE

Kijk op: www.lvcw.nl voor:
• adressen van aangesloten woongemeenschappen
• consultants
• verwante (ook buitenlandse) organisaties
• de digitale 'Gewoon Anders'
• het logeernetwerk
• studiemateriaal en allerlei actuele informatie over gemeenschappelijk
Kijk op www.gemeenschappelijkwonen.nl voor:
• adressen van andere woongemeenschappen
• uitgebreide informatie voor initiatiefgroepen en

PRIKBORD

Voor woongemeenschappen die nieuwe bewoners zoeken en voor mensen die een woongemeenschap zoeken is er de gratis site: www.woongroep.net

FORUM

discussie@lvcw.nl

Snell Drukkerij Pasklaar

Voor Verantwoord
Drukwerk

AL MEER DAN
25 JAAR

Nu ook banners en webdesign
www.drukkerijPasklaar.nl

Landelijke Vereniging Centraal Wonen
Postbus 19163
3501 DD Utrecht
Tel. 06-13015869

GEWOON ANDERS

UITGAVE VAN DE LANDELIJKE VERENIGING CENTRAAL WONEN

INHOUD:

COLOFON.....	2
NUMMER 100 VAN GEWOON- ANDERS, maar dan anders.....	2
SAMEN STA JE STERKER.....	4
MEDIATION HERSTELT.....	5
EEN VRIJBUICHT OP LISBURG.....	6
LANDELIJK EN IDEALISTISCH PROJECT IN HEEMSKERK.....	8
DE TOEKOMST is aan betaalbaar gemeenschappelijk.....	11
GEMEENSCHAPPELIJK WONEN OP LEEFTIJD.....	12
FIETSENHOK.....	13
AL 100!.....	14
EEN MAATSCHAP IS BETER DAN EEN ESCHUPTJE.....	15
NUMMER 100, 30 JAAR.....	16
SAMENLEVEN KUN JE ALLEEN.....	17
LICHTE RELATIES.....	18
DOELSTELLINGEN LVCW.....	19

GEHEEL anders

DUBBELDIK
ZOMERNUMMER

GEWOON ANDERS

uitgave van de landelijke vereniging centraal wonen

W
A
I
D
O
E
N
W
E

SAMEN en met HOE VEEL

EcoDORP OF EcoTRIBE

MEER OVER Geluk OF FEELGOOD

TERMEN & NAMEN

2014
JAARGANG 37, NR. 119
LOSSE NUMMERS 3, 50

Informeer vrijblijvend naar
de mogelijkheden.

www.drukkerijpasklaar.nl
info@drukkerijpasklaar.nl